

AGRIMENSORS A LA PROVÍNCIA DE GIRONA DURANT LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XIX

Francesc Nadal, Universitat de Barcelona
Jesús Burgueño, Universitat de Lleida

Durant la segona meitat del s. XIX la província de Girona va ser objecte d'una intensa activitat cartogràfica per part d'un col·lectiu de cartògrafs que ha romàs, fins no fa gaire, força desconegut: el dels agrimensors. Aquests professionals en l'art de mesurar terres i traçar plànols parcel·laris s'ocuparen de realitzar diversos treballs, tant de caire públic com privat: llibres d'amidament de terres; aixecament de plànols parcel·laris municipals; repartiment de comunals; plànols d'usos hídrics o representació cartogràfica de propietats rústiques particulars.

Aquesta múltiple activitat, duta a terme en el marc d'una societat essencialment agrària, possibilità l'existència d'un considerable nombre d'agrimensors. Només pel que fa referència a la elaboració de llibres d'amidament de terres i a l'aixecament de plànols parcel·laris municipals hem aconseguit identificar com a autors o coautors dels mateixos a 28 agrimensors gironins. Tanmateix, si es tenen en compte d'altres fonts documentals i d'altres tipus de treballs parcel·laris el nombre total d'agrimensors gironins enregistrats s'incrementa fins arribar a un total de 114. En aquest treball s'aborden diferents aspectes relatius a la formació i a la funció d'aquest col·lectiu de cartògrafs, que permetran conèixer els seus vincles geogràfics amb la societat gironina de l'època i copsar l'abast de la seva importància professional (1).

Del conjunt d'experts en l'art de mesurar terres i aixecar els plànols parcel·laris coneguts n'hi ha 95 que únicament eren agrimensors i 19 que estaven en possessió, a més a més del preceptiu títol d'agrimensor, d'altres titulacions. D'entre aquests, n'hi havia un que era fuster, tres arquitectes, cinc directors de camins veïnals i 14 que acreditaven posseir el títol de mestre d'obres. Tanmateix, alguns d'ells, com ara Bru Barnoya, Josep Llach o Joan Papell, estaven en possessió de tres títols professionals diferents, essent el d'agrimensor el de menor rang acadèmic i professional.

El fuster era Francesc Barnoya i Xiberta, fill del també fuster i geòmetra reial Lluís Barnoya i Homs (1780-?). El petit i selecte grup d'arquitectes gironins estava format per Bru Barnoya i Xiberta, germà de l'anterior, Josep Oriol i Bernadet i Martí Sureda. Dels tres, únicament Bru Barnoya va dur a terme a Girona una certa activitat vinculada amb l'agrimensura (2). A l'Escola Normal Superior de Girona, on era professor, va impartir classes de l'assignatura «Elements de geometria, dibuix lineal i agrimensura», de la qual va publicar a Girona l'any 1887 un breu temari titulat *Elementos de geometría, dibujo lineal y agrimensura*.

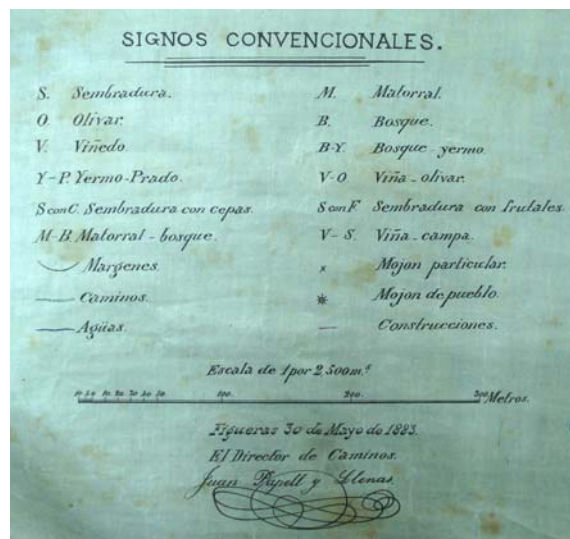
Els mestres d'obres constituïren, en canvi, el grup d'agrimensors amb una segona titulació més nombrós i més actiu. Concretament dos d'aquests, Joan Papell i Francesc Jordi, van dur a terme una intensa activitat com a agrimensors. El primer va ser autor d'un *Tratado completo de dibujo topográfico*, del qual es van fer dues edicions bàsiques (1859 i 1892), així com diverses reimpressions (Poch i Ymbert, 1985; Burgueño, 2008). També va ser autor, entre 1862 i 1883, de nombrosos plànols parcel·laris municipals de la província de Girona, així com d'una fructífera cartografia parcel·laria de caire privat. A més a més, va crear i dirigir una empresa anomenada «Centro Facultativo Artístico e

Industrial» amb seu a Figueres. El segon, Francesc Jordi i Romañach, va ser, entre 1857 i 1875, director de la Granja-escola de Fortianell, on es formaren la major part dels agrimensors gironins titulats per l'Institut de Figueres (Burgueño, Nadal, 2007 b). Jordi i Romañach també va ser autor d'una interessant cartografia parcel·lària d'entre la que cal destacar el *Plano topográfico de aprovechamiento común del pueblo de Espolla* (1861).

Fragment del mapa de Sant Miquel de Campmajor, de Joan Papell i Llenas (1883)

Llegenda del mapa de Sant Miquel de Campmajor, signat per Joan Papell i Llenas.

Els mestres d'obres Francesc Puig i Sagner i Josep Tauler van ser autors d'una interessant cartografia parcel·lària municipal. El primer va traçar l'any 1883, juntament amb l'agrimensor Joan Jordi, un atlas parcel·lari del municipi de la Jonquera. El segon va ser l'autor dels plànols parcel·laris de Granollers de Rocacorba (municipi de Sant Martí de Llemena, 1854) i d'Agullana (1859).

Dels agrimensors que estaven, a més, en possessió del títol de directors de camins veïnals cal destacar la figura d'Agustí Bragat, un agrimensor amb una sòlida formació matemàtica. L'any 1855 va publicar a la *Revista de Obras Públicas* una ressenya, titulada «Observacions acerca del sistema natural de los números descubierto por Vicente Pujals de la Bastida», en la que feia una valoració crítica del «sistema duodecimal» defensat per aquest matemàtic d'origen colombià i d'ascendència gironina. Com a agrimensor Bragat va dirigir, entre 1857 i 1862, l'aixecament d'una sèrie de plànols parcel·laris municipals de la província de Girona, al temps que va ser l'autor d'una interessant cartografia parcel·lària de caràcter privat.

D'entre els experts en l'art d'amidar terres que només posseïen el títol d'agrimensor cal destacar-ne Josep Carré, Genís Giralt, Joan Jordi, Agustí Puigvert, Agustí Poch, Miquel Pumarola, Joaquim Sunyer i Josep Torrà, tots ells autors de plànols parcel·laris municipals. També cal esmentar a Francesc Botiñà, Miquel Giralt, Antoni Papell i Modest Vilanova com a autors de plànols parcel·laris de caire privat. Joan Giol fou autor d'un detallat plànol de la sèquia Monar traçat l'any 1868. Joan Jordi i Àlvarez va ser, a més, un dels membres més actius del «Centro Ampurdanés de la Formación de Registros de Fincas Rústicas, Urbanas y de Ganadería y Confección de Amillaramientos» existent a Figueres durant la dècada de 1880.

Dels 114 cartògrafs catalogats (amb activitat coneguda posterior a 1850) només dos van obtenir el títol d'agrimensor per la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (Madrid): Josep Oriol i Pere Puig. Ambdós el van aconseguir durant la dècada de 1830, ja que aleshores no hi havia a Catalunya cap institució acreditada per expedir l'esmentada titulació. La creació de l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona l'any 1850 i l'inici de l'ensenyament de la carrera d'agrimensura en aquesta institució dos anys més tard modificarien aquesta situació (Nadal, Burgueño, 2008). De les classes de la Llotja de Barcelona va sortir, entre 1852 i 1869, una petita, però qualificada promoció de vuit agrimensors gironins, formada per Jacint Argentó, Pere Bassegoda, Josep Carré, Joan Cordoní, Josep Llach, Joan Papell, Esteve Soldevila i Tomàs Soler (3).

El nombre d'agrimensors gironins titulats experimentà un creixement gairebé exponencial a partir de la reforma dels estudis de segona ensenyança escomesa pel ministre de Foment, Rafael de Bustos y Castilla, el 30 d'agost de 1858. Una de les mesures adoptades en aquesta reforma va ser que els instituts de segon ensenyament poguessin impartir estudis d'agrimensura i expedir el títol d'«agrimensor, perit taxador de terres» (Burgueño, Nadal, 2007 a). L'Institut de Figueres, amb la Granja-escola de Fortià annexa, aprofità la nova normativa per convertir-se ben aviat en un dels principals centres educatius de Catalunya en matèria d'agrimensura, expedint, entre 1861 i 1882, el títol d'agrimensor a 61 aspirants d'origen gironí i a 17 estudiants procedents de la resta de Catalunya (Burgueño, Nadal, 2007b). L'Institut de Girona també va impartir l'ensenyament de l'agrimensura, però el seu abast i impacte fou molt limitat, expedint únicament cinc títols d'agrimensor, tots ells a estudiants procedents del Gironès. Ambdós instituts atorgaren, entre 1861 i 1882, un total de 67 títols

d'agrimensor, xifra que representa el 60% dels agrimensors gironins identificats durant la segona meitat del s. XIX (4). Malgrat l'excel·lent oferta docent en matèria d'agrimensura existent a la província de Girona a partir del curs 1860-1861, hi hagué tres agrimensors d'origen gironí que van obtenir el títol als instituts de segon ensenyament de Barcelona, Lleida i Tarragona.

Hi ha, però, 39 agrimensors dels quals desconeixem com van aconseguir la seva acreditació (5). Alguns com Francesc Botiñà (pare i fill) signaven els seus treballs com a «geòmetres reials», per la qual cosa sembla plausible pensar que van obtenir el títol a l'Academia de San Fernando (Madrid) o bé a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles (València). D'altres com Bru Barnoya van obtenir la titulació el 1847 mitjançant un nomenament fet, segurament, pel governador civil de Girona (Molí i Frigola, 1974-1975, 366). Però hi ha un grapat d'agrimensors, alguns amb una obra rellevant (Joan Bayer, Genís Giralt, Joan Giol, Narcís Homs, Agustí Puigvert...) dels que de moment desconeixem com van aconseguir la seva titulació d'agrimensors. No cal descartar que algun d'ells actués de fet com a agrimensor però sense titulació, havent après l'ofici d'una manera tradicional, gremial o familiar.

A l'igual que succeïa a la província de Barcelona, alguns dels agrimensors gironins més actius durant la segona meitat del s. XIX formaven part de nissagues d'agrimensors, fusters o mestres d'obres, l'origen de les quals data de la segona meitat del segle XVIII. (Nadal, Urteaga, Muro, 2006). Aquest és el cas dels Barnoya. Lluís Barnoya i Homs (Girona, 1780-?), pare dels germans Barnoya i Xiberta, era un geòmetra que va treballar en tasques d'anivellament, amidament i aixecament de plànols del riu Ter (Molí, 1974-1975, 366; Domènech, 2001, 133; Maruny, 2006). Els Botiñà formaven, per la seva part, una notable família d'agrimensors empordanesos residents a Figueres. Del pare, Francesc Botiñà i Tomàs, es conserva a l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà un inventari de la seva biblioteca personal realitzat l'any 1817, en el que s'esmenten diverses obres d'agrimensura. Els Giralt era una altra família d'agrimensors empordanesos, en aquest cas resident a Torroella de Montgrí. El pare, Miquel Giralt i Bartolí, consta en el registre de la contribució industrial i de comerç de Torroella de Montgrí dels anys 1846-1849, mentre que el seu fill, Genís Giralt, consta com a agrimensor en el mateix registre durant els anys 1855-1872. També el geòmetra Josep Torrà, de Cabanelles, tingué un fill agrimensor per l'Institut de Figueres.

L'Empordà va donar encara dues nissagues més d'agrimensors: els Papell i els Jordi, ambdues molt actives a Figueres. Pel que fa referència a la primera, cal dir que Pau Papell, presumiblement oncle de l'agrimensor Joan Papell i Llenas, consta com a «paleta» en els registres de la contribució industrial i de comerç de Figueres dels anys 1854-1859 i és esmentat com a mestre d'obres de Figueres (Montaner i Martorell, 1990, 798). Mentre que Antoni Papell i Camps, fill de Papell i Llenas, apareix com a agrimensor en el registre de la contribució industrial i de comerç de Figueres de 1898, essent autor de diversos plànols parcel·lars de caire privat. Pel que fa referència a la nissaga dels Jordi, el pare Francesc Jordi i Romañach va néixer a Palamós i va ser, tal com ja s'ha esmentat, director de la Granja-escola de Fortià, on van néixer els seus fills, els agrimensors Joan i Lluís M. Jordi i Àlvarez.

El mapa relatiu a la procedència dels agrimensors titulats a Figueres, entre 1861 i 1882, posa de relleu un gradient decreixent des dels municipis més agrícoles de l'Empordà fins a les comarques més ramaderes i forestals de l'interior muntanyós (vegeu figura 1).

La major part dels agrimensors titulats procedien de les dues comarques empordaneses, mentre que el nombre d'agrimensors procedents del Gironès i la Selva tan sols arriba a nou. Els originaris de la Cerdanya, la Garrotxa i el Pla de l'Estany no passaven d'un per comarca. No hi hagué cap estudiant procedent del Ripollès. Per la seva part, els cinc agrimensors titulats l'any 1867 a l'Institut de Girona eren tots nascuts al Gironès.

A partir dels registres de la contribució industrial i de comerç dels caps de partit judicial de la província de Girona, del nomenclàtor de mestres d'obres, directors de veïns caminals i agrimensors d'Espanya de l'any 1880, així com d'altra documentació de l'època s'ha pogut establir el lloc de residència de 51 dels 114 agrimensors catalogats. Aquesta informació geogràfica permet apreciar igualment un predomini clar dels agrimensors establerts a les riques planes agrícoles empordaneses. La distribució geogràfica d'aquests agrimensors evidencia l'existència d'una veritable xarxa comarcal d'agrimensors, la qual cosa mostra l'elevat grau d'integració d'aquest col·lectiu professional dins l'economia i la vida social gironina de la segona meitat del s. XIX.

Figueres era, de llarg, la ciutat que comptà amb un major nombre d'agrimensors, 18. La capital provincial comptà, si més no, amb una desena d'agrimensors (6). Olot, Santa Coloma de Farners i Torroella de Montgrí exercien un petit paper de caire comarcal, amb 3 o 4 agrimensors residents. La resta de capitals comarcals (Banyoles, la Bisbal d'Empordà, Puigcerdà i Ripoll) van comptar en algun moment amb un agrimensor. Finalment, alguns geòmetres tenien la seva residència a localitats rurals de l'Alt Empordà (Cabanelles, Castelló d'Empúries, Lladó, Peralada, Sant Miquel de Fluvià, Vilamaniscle i, lògicament, Fortià) i un a Fornells de la Selva (7).

Notes

- (1): Aquesta comunicació s'ha dut a terme en el marc del projecte de recerca SEJ2005-07590-C02-01/GEOG, finançat per la Direcció General de Investigació.
- (2): Josep Oriol i Bernadet va publicar l'any 1846 un interessant article sobre la formació dels agrimensors a la revista barcelonina *Boletín Enciclopédico de Nobles Artes*. Martí Sureda va ser autor, l'any 1849, de diversos plànols parcel·lars de la província de Barcelona (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 247).
- (3) Alexandre Comalat i Joan Cordoní van tenir doble titulació, a l'Institut de Figueres i a l'Escola de Belles Arts de Barcelona.
- (4): Només un dels agrimensors arrelats a Girona era nascut a Barcelona: Víctor Carlé.
- (5): Si més no l'arquitecte Martí Sureda i el mestre d'obres F. Puig i Saguer comptaven amb un títol que els capacitava per a l'aixecament de plànols.
- (6): En el cas de Girona malauradament no es conserven els registres de la contribució industrial i de comerç.
- (7): No ha estat possible encara consultar la documentació municipal de Calonge, localitat d'on procedien sis dels agrimensors titulats a Figueres (tres d'ells germans).

Bibliografia

- ALBÀ i ESPINET, Marta; TORRES i LLINÀS, Lluís (2001): *El termenal de Llagostera*, Ajuntament de Llagostera.
- BARNOYA i XIBERTA, Bru (1887): *Elementos de geometría, dibujo lineal y agrimensura*, Girona, Imp. de Paciano Torres, 8 pàg.
- BASSEGODA NONELL, Joan (1973): *Los maestros de obras de Barcelona*, Barcelona, Editores Técnicos Asociados, 141 pàgs.
- BURGUENO, Jesús (2008): *El mapa com a llenguatge geogràfic. Recull de textos històrics (ss. XVI-XX)*, Barcelona, Societat Catalana de Geografia.

- BURGUEÑO, Jesús; NADAL, Francesc (2007) (a): «Agrimensores para un país sin catastro. La enseñanza de la agrimensura en los institutos de segunda enseñanza (1857-1887): (I) el caso de Lleida» en *Actas de las VIII Jornadas de Castilla la Mancha sobre investigación en archivos: Hacienda y Fiscalidad, celebradas en Guadalajara del 27 al 30 de noviembre de 2007*, Guadalajara (en curso de publicació).
- BURGUEÑO, Jesús; NADAL, Francesc (2007) (b): «Agrimensores para un país sin catastro. La enseñanza de la agrimensura en los institutos de segunda enseñanza (1857-1887): (II) el caso de Figueres» en *Actas de las VIII Jornadas de Castilla la Mancha sobre investigación en archivos: Hacienda y Fiscalidad, celebradas en Guadalajara del 27 al 30 de noviembre de 2007*, Guadalajara (en curso de publicació).
- CENTRO de Maestros de Obras de Cataluña (1875): *Lista de los socios que lo componen*, Barcelona, Centro de Maestros de Obras de Cataluña.
- DOMÈNECH i CASADEVALL, Gemma (2001): *Oficis i arts de la construcció a Girona (1419-1833). Mestres de cases, picapedrers, fusters i escultors. La Confraria dels Sants Quatre Martirs*, Girona, Institut d'Estudis Gironins, 431 pàg.
- JUNTA DIRECTIVA de la Asociación Central de Maestros de Obras, Directores de Caminos Vecinales y Agrimensores (1880): *Nomenclator general de los maestros de obras, directores de caminos vecinales y agrimensores de España*, Madrid, Establecimiento Tip. De M. Martínez.
- MARUNY i GISPERT, Jaume (2006): «Els Barnoya, nissaga gironina i guatemaltenca», *Els apunts de l'Arxiu Històric de Girona*, Girona, núm. 1.
- MOLÍ i FRIGOLA, Montserrat (1974-1975): «Els arquitectes del segle XIX a la província de Girona: Bru Barnoya i Xiberta (1809-1888)», *Anales del Instituto del Estudios Gerundenses*, Girona, vol. XXII, pàg. 365-371.
- MONTANER i MARTORELL, Josep M. (1990): *La modernització de l'utilitatge mental de l'arquitectura a Catalunya (1714-1859)*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalanas, 831 pàg.
- NADAL, Francesc; URTEAGA, Luis; MURO, José Ignacio (2006): *El territori dels geòmetres. Cartografia parcel·laria dels municipis de la província de Barcelona*, Barcelona, Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona, 255 pàg.
- NADAL, Francesc; BURGUEÑO, Jesús (2008): «La enseñanza de la agrimensura en las academias de Bellas Artes: el caso de Barcelona (1852-1869)», *CT/Catastro*, Madrid (en curs de publicació).
- ORIOI i BERNADET, Josep (1846): «Agrimensura-agrimensores», *Boletín Enciclopèdico de Nobles Artes*, Barcelona, tomo I, pàg. 101-102.
- POCH i YMBERT, Josep M. (1985): «Joan Papell i Llenas», dins Salvador Cañiguer (ed.): *Homes de ciència empordanesos*, Figueres, Carles Vallès, pàg. 94.
- RIPOLL i MASFERRER, Ramon (2005): *L'arquitecte, l'arquitectura i la ciutat: Girona, 1760-1835*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 396 pàg.
- TATJER, Mercè (2005): «Josep Oriol Bernadet (1811-1860) i la seva aportació a la ciència, la tècnica i l'arquitectura del segle XIX. Apunts per a una biografia», *Biblio 3W. Revista bibliogràfica de geografia y ciencias sociales*, Barcelona, núm. 582.

ANNEX. RELACIÓ D'AGRIMENSORS

- ÁGUSTÍ, Josep.** Coautor del plànol parcel·lari: Batet (Olot) (1857).
- ÁLVAREZ Y DE MEDIAVILLA, Carmelo o Carmen** (Palamós, 1843). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1862).

- ARGEMIR i VIÑAS, Francesc Antoni d'.** Agrimensor resident a Girona (1852). Autor del *Libro de apeo de la villa de Llers* (1855).
- ARGENTÓ i MARSAL, Jacint** (Olot, 1826). Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor per l'ABAB (1852-54). Actiu a Olot el 1871.
- AULADELL i VIDAL, Joan** (Soliús, Sta. Cristina d'Aro, 1849). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1868).
- BARNEDA, Pere.** Agrimensor. Actiu a Figueres el 1898.
- BARNEDA i COLL, JOAQUIM** (FIGUERES, 1845). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1866). ACTIU A FIGUERES EL 1870.
- BARNOYA i XIBERTA, Bru** (1809-1888). Arquitecte per la RABASF (1841). Agrimensor nomenat el 1847 i director de camins veïnals nomenat el 1849. Fill del geòmetra reial Lluís Barnoya i Homs. Professor de l'Escola Normal Superior de Girona i director de la mateixa (si més no el curs 1859-60); hi impartia l'assignatura de Dibuix lineal i agrimensura. Àmplia obra arquitectònica (Molí, 1974-1975).
- BARNOYA i XIBERTA, FRANCESC.** AGRIMENSOR I FUSTER. FILL DEL GEÒMETRA REIAL LLUÍS BARNOYA I HOMS. AUTOR D'UN INFORME PERICIAL I UN PLÀNOL SOBRE L'ATERMENAMENT EFECTUAT ENTRE GARRIGUELLA I VILAMANISCLE (1853). AUTOR DEL *PLANO GEOMÉTRICO QUE SIRVE PARA DEMOSTRAR EL ENSANCHE PROYECTADO DEL PUEBLO DE VILOVÍ EN LAS TIERRAS DEL EGREGIO SR. CONDE DE SOLTERRA* (1858).
- BASOLS i ESTOLT, Joan.** Agrimensor. Actiu a Olot entre 1856 i 1866.
- BASSA i RIEMBAU, JOAN** (MONT-RAS, 1847). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1868).
- BASSALS i SUCARRATS, Ramon** (Castelló d'Empúries). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1873).
- BASSEGODA i MATEU, Pere** (Espolla, 1817 – Barcelona, 1908). Agrimensor i mestre d'obres per l'ABAB (1855).
- BASSOLS i COLOMER, Pere.** Agrimensor resident a Castelló d'Empúries. Autor del *Estado general de las fincas que componen el término de Vilajuiga con expresión de su cabida* (1853). El 1864 l'Ajuntament de Roses li va encarregar un plànol de les finques anomenades «els Estenedors i l'Era dels Brugataires».
- BATLLE, Rafael.** Agrimensor actiu a Figueres entre 1849 i 1860. Autor d'una medicció de les terres de la llacuna de Sils (1851). Autor del *Libro de canación del territorio del término de S. Pere Pescador* (1853) i de la *Medición y afrontaciones de las piezas de tierra que componen el término de Vilamacolum* (1856). Autor del *Plano geométrico de las Balls de Comuns, situadas al lado de la muralla del pueblo de Cabanes* (1854).
- BATLLE i BATLLE, SEBASTIÀ** (ST. PAU DE LA CALÇADA, FIGUERES, 1847). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1868). ACTIU A FIGUERES ENTRE 1878 I 1898.
- BATLLE i CARRER, Serafí** (Figueres, 1853). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1871).
- BAYER, Joan.** Agrimensor. Actiu a Santa Coloma de Farners entre 1856 i 1867. Autor del plànol d'una propietat a Tossa i Llagostera (1864). Plànol parcel·lari: **Arbúcies** (1863).
- BOTIÑÀ i PONSA, Francesc.** Geòmetra reial o agrimensor. Fill del geòmetra reial Francesc Botiñà i Tomàs. Actiu a Figueres. Autor de diversos llibres de medicció de terres: *Revista de las terras del poble de Cistella* (1851); *Cuadern que manifesta lo numero de vesanas [...] del terme del poble de Espinavesa* (1856); *Libreta de todos los contribuyentes del término de Borrás* (1859). Autor de plànols de propietats de

- Joaquim Dou a Bellcaire i l'Escala el 1854 (ACA). Plànol parcel·lari de Pineda de Mar (ca. 1856).
- BRAGAT, AGUSTÍ.** DIRECTOR DE CAMINS VEÏNALS I AGRIMENSOR. AUTOR DE CROQUIS SANT JOAN DE MOLLET I DE RIUDELLOTS DE LA SELVA EN RELACIÓ AL PROJECTE DE REFORMA MUNICIPAL DE 1867. PLÀNOLS PARCEL·LARS: **CADAQUÉS** (1857); **VILANANT** (1862); **RIUDELLOTS DE LA SELVA** (1863) I **LLAGOSTERA** (1872; SOBRE AQUEST: ALBÀ - TORRES, 2001).
- BUSCATÓ i [SANTREGENER], Conrad** (Ventalló, 1847). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1869).
- BUSQUETS, AGUSTÍ.** AGRIMENSOR RESIDENT A TORROELLA DE MONTGRÍ. AUTOR DEL *LLIBRE DE TERRES DE TORROELLA DE MONTGRÍ* (1854).
- CAMPENY i RIGAU, JAUME** (GIRONA, 1847). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1864).
- CANER i MARGARIT, Joan** (Calonge, 1850). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1867).
- CARLÉ i CAPDEVILA, Víctor** (Barcelona, 1843). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1864). Actiu a Santa Coloma de Farners el 1862 i 1868 i a Figueres el 1866. Autor del *Plano geométrico de los pueblos de Peralada y Cabanas*, elaborat en relació al projecte de reforma municipal de 1867.
- CARRÉ i BASSACH, JOSEP.** AGRIMENSOR PER L'ABAB (CA. 1855). PLÀNOL PARCEL·LARI: **DARNIUS** (1866).
- CASAMITJANA, MIQUEL.** AGRIMENSOR. COAUTOR DEL PLÀNOL PARCEL·LARI DE **BATET** (1857).
- CAUSA, Manuel.** Agrimensor resident a Girona l'any 1880.
- COMALAT i GARRIGA, Alexandre** (Figueres, 1841). Agrimensor per l'ABAB (1862) i per l'Institut de Figueres (1872); mestre d'obres per l'ABAB (1864). Resident a Figueres el 1880. Autor del plànol d'una propietat a Bellcaire (1863) (ACA). Soci corresponsal del "Centro de maestros de obras titulares de Cataluña" (1913).
- CORDOMÍ i BOSCH, Joan** (Vilafant, 1842). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1862) i per l'ABAB (1863); mestre d'obres per l'ABAB (1864). Actiu a Olot entre 1871 i 1881.
- CORDOMÍ i BOSCH, Josep** (Vilafant). Mestre d'obres per l'ABAB (1871) i agrimensor per l'Institut de Figueres (1872).
- CULLELL i LLAURÓ, Francesc** (Biure, 1851). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1868).
- ESPIGOLER i SALA, Benvingut** (Figueres, 1848). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1865). Actiu a Figueres el 1878.
- ESTRADA i VIVES, Enric** (Figueres). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1874).
- FAGES DE PERRAMON, Carles** (Figueres). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1872).
- FAURA i BERTRAN, Joan** (Bordils, ca. 1843). Agrimensor per l'Institut de Girona (1867).
- FERRER i CORTADA, FRANCESC** (RAVÓS DEL TERRI, 1842). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1866).
- FIGUERAS, ÀNGEL** (ç - RIPOLL, 1867). AGRIMENSOR ACTIU A RIPOLL EL 1867.
- FIGUERAS, Ramon.** Agrimensor i perit taxador de terres resident a Girona el 1879. El 1887 anuncia en premsa la venda dels "planos de los términos municipales de Llagostera, Rosas y Riudellots de la Selva".

- FIGUERAS i BRUGUERA, Paulí** (Cruïlles). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1872).
- FORCH i FERRER, Jerònim** (ç - Girona, 1906). Agrimensor.
- GALLART i VALENTÍ, Josep**. Agrimensor i mestre d'obres. Actiu a Santa Coloma de Farners entre 1862 i 1880. Possiblement fill del mestre d'obres Francesc d'A. Gallart, titulat el 1841, i actiu a Santa Coloma de Farners el 1871. Autor del *Croquis del término municipal de Sils, Riudarenas parte y parte de Vallcanera*, en relació al projecte de reforma municipal de 1867.
- GATIUS, Pere**. Geòmetra coautor, amb Ferran Pou, del *Libro de Apeo* de Pontós (1853), signat a Sant Miquel de Fluvià.
- GELI i LLORENS, Ricard** (VILAMACOLUM, 1848). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1868).
- GIBERT i VILARIU, BONAVENTURA** (CASTELLÓ D'EMPÚRIES, 1844). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1865).
- GIOL (o XIOL), Joan**. Agrimensor resident a Girona el 1880. Autor del *Croquis de la acequia Monar y terreno regado por la misma* (1868).
- GIRALT (o GIRAL), Genís**. AGRIMENSOR ACTIU A TORROELLA DE MONTGRÍ ENTRE 1855 I 1872. FILL DE MIQUEL GIRALT I BARTOLÍ. LLIBRE D'AMIDAMENT DE FINQUES DE LLOFRIU (1861). PLÀNOL PERIMETRAL DE **SANT SADURNÍ DE L'HEURA** (1859) I PLÀNOLS PARCEL·LARS DE: **MASSANES** (1864); **MONELLS** (1864) I **VALL-LLOBREGA** (S.D.).
- GIRALT i BARTOLÍ, Miquel**. AGRIMENSOR ACTIU A TORROELLA DE MONTGRÍ ENTRE 1846 I 1849. AUTOR DEL *PLANO DE LA PROPIEDAD QUE POSEHEN LOS ATJUNTOS SENYORES ILUSTRES MARQUÉS DE SENTMENAT Y DON FELIPE DE MIGUEL [...] EN EL TERRITORIO ESTANQUE Y TÉRMINO DE BELLCAÏRE* (1834) (ACA). AUTOR DEL LLIBRE DE MESURA DE TERRES DE VILAFANT (1850).
- GRAU i BOSCH, Joaquim** (Viladamat, 1854). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1874).
- GUDORI i FUGAROLAS, Joaquim** (Riells de Montseny). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1873).
- GUMBAU i SERRA, Josep** (Cantallops, 1862). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1880).
- HERAS i ORIOL, Abdó** (Vilamaniscle, ca. 1831). Mestre d'obres. Agrimensor per l'Institut de Figueres (1861). Actiu a Fortià el 1871.
- HERAS i ORIOL, JOSEP** (VILAMANISCLE, 1840). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1862). RESIDENT A VILAMANISCLE. AUTOR DE LA *MEDICIÓN DE TIERRAS DEL TÉRMINO DE MOLLET Y LAS COSTAS* (1866).
- HOMS, NARCÍS**. AGRIMENSOR. AUTOR DE PLÀNOLS DE PROPIETAT A LLAGOSTERA (1854 I 1858) I CASTELL D'ARO (1865). PLÀNOL PARCEL·LARI: **REGENCÓS** (1864).
- JORDI i ÀLVAREZ, Joan** (Fortià, 1856). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1873). Actiu a Figueres entre 1878 i 1884. Fill de Francesc Jordi i Romañach. Plànols parcel·laris: **Borrassà** (1880); **Roses** (1880); **Palau de Santa Eulàlia** (1881) i **la Jonquera** (1883, juntament amb Francesc Puig i Sauer).
- JORDI i ÀLVAREZ, LLUÍS M.** (Fortià, 1865 – Figueres, 1929). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1881). Actiu a Figueres els anys 1890, 1891 i 1898. Fill de Francesc Jordi i Romañach. Representant de la "Mutua Agrícola, sociedad de seguros contra el pedrisco" (1892). Vocal de la Junta Directiva de la Cambra Agrícola de l'Empordà entre 1900 i 1922 i vicepresident d'aquesta associació entre 1922 i 1929.

- JORDI i ROMAÑACH, Francesc** (Sant Joan de Palamós, ¿ - Figueres, 1884). Mestre d'obres per l'ABAB (1852) i agrimensor per l'Institut de Figueres (1864). Director de la Granja-escola de Fortianell de 1857 a 1875, any de la seva clausura, després professor a l'Institut de Figueres. Professor de «Nociones teórico prácticas de Agricultura» i de Topografia. Autor del *Plano topográfico de los terrenos de aprovechamiento común del pueblo de Espolla* (1861).
- JUVERT i MARQUÈS, Eduard** (Palafugell, 1842). Agrimensor per l'Institut de Lleida (1867).
- LALANDE, Francesc**. Agrimensor resident a Torroella de Montgrí. Autor d'un llibre d'amidament de terres de Corçà (1854).
- LLACH i TOMÀS, JOSEP** (GIRONA, 1836). MESTRE D'OBRES PER L'ABAB (1859), DIRECTOR DE CAMINS VEÏNALS I AGRIMENSOR PER L'ABAB (1860). RESIDENT A GIRONA EL 1880. ACTIU A GIRONA ENTRE 1871 I 1881.
- LLORENS i ROIG, FERRAN** (CADAQUÈS, 1846). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1868).
- MARQUÈS i RIBAS TORT, FRANCESC** (CASTELL D'EMPORDÀ; 1846). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1865).
- MATEU i MARTÍ, Narcís** (Bordils, ca. 1844). Agrimensor per l'Institut de Girona (1867).
- MOLLA i PRESAS, Joan** (Calonge). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1875).
- MONER i CASADEMONT, Narcís** (Girona, 1848). Agrimensor per l'Institut de Girona (1868).
- MONER i JORDI, Manuel** (Figueres, 1852). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1872). Actiu a Figueres el 1873.
- MONTANER i ROS, MIQUEL** (VERGES). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1873).
- MUNDET i FIGUERAS, FRANCESC** (CALDES DE MALAVELLA, 1855). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1873).
- MUNÉ i BAUSARENYS, Melcior** (Fenals, Castell d'Aro, 1853). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1871).
- NOGUER i BATLLE, Eduard** (Girona, ca. 1843). Agrimensor per l'Institut de Girona (1867).
- OLIVERAS i MARANGES, Francesc** (l'Escala, ca. 1853). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1873).
- ORIOI i BERNADET, Josep** (el Far d'Empordà, 1811 - les Escaldes, Andorra, 1860). Arquitecte per la RABASF (1833) i agrimensor per la RABASF (1835). Doctor en ciències. Catedràtic de dibuix lineal a l'Escola de Nobles Arts de la Llotja des de 1841. Autor, entre altres obres, de *Elementos de Geometría y Dibujo lineal para uso de las escuelas, colegios e institutos*, Barcelona, 1841. Arquitecte municipal de Sabadell on realitzà diferents obres i projectes. Vegeu: Tatjer (2005).
- PAPELL i CAMPS, Antoni** (Figueres). Agrimensor. Fill de Joan Papell i Llenas. Actiu a Figueres el 1898. Col·laborador de Miquel Pumarola en un plànol del *Manso Orri* de Sales de Llierca (1905). Autor del projecte de carretera d'enllaç de Fortià amb la carretera de Figueres a Roses, el 1912. Vocal de la Junta Directiva de la Cambra Agrícola de l'Empordà entre 1900 i 1932. L'any 1914 era «Celador de Policia Urbana» de l'Ajuntament de Figueres. Autor d'un plànol de clavegueres de Figueres.
- PAPELL i LLENAS, JOAN** (FIGUERES, CA 1838 – CA. 1910). AGRIMENSOR PER L'ABAB (1853), MESTRE D'OBRES PER L'ABAB (1855) I DIRECTOR DE CAMINS VEÏNALS I CANALS DE REG. ACTIU A FIGUERES ENTRE 1865 I 1892. AUTOR DE:

- TRATADO COMPLETO DE DIBUJO TOPOGRÁFICO* (1859 i 1892) i *ITINERARIOS PARA VIAJES Y EXCURSIONES PRECEDIDOS DE LA DESCRIPCIÓN GEOGRÁFICA, HISTORIA DESCRIPTIVA, TOPOGRÁFICA Y ESTADÍSTICA DE LA CIUDAD DE FIGUERAS Y PUEBLOS DEL ALTO AMPURDÁN* (1891) AMB UN *PLANO DEL AMPURDÁN Y DE LA ZONA MARÍTIMA DE GERONA*. AUTOR DEL *PLANO DE LA CIUDAD DE FIGUERAS Y SU REFORMA* (1878). CONSTRUCTOR DE L'ASIL VILALLONGA DE FIGUERES (1877). CONDEMNAT I EMPRESONAT EL 1896 PER FALSEDAT DOCUMENTAL (BURGUEÑO, 2008). AL FONS SETMENAT DE L'ACA HI HA QUATRE PLANOLS SEUS, FRUIT D'ENCARRECS PARTICULARS (1864, 1866 i 1873). AUTOR DE *CROQUIS DE LOS TERRENOS QUE FORMARÍAN EL DISTRITO DE MAYÁ*, EN RELACIÓ AL PROJECTE DE REFORMA MUNICIPAL DE 1867. SOCI CORRESPONSAL DEL "CENTRO DE MAESTROS DE OBRAS DE CATALUÑA" ENTRE 1875 I 1910. PLÀNOLS PARCEL·LARS: **BESALÚ** (1862); **ESPONELLÀ** (1865); **VILERT** (ESPONELLÀ) (1864); **CENTENYS** (ESPONELLÀ) [1865]; **NAVATA** (1864); **CANELLES** (NAVATA) (1864); **SALT** (1865); **MIERES** (1885); **CRESPIÀ** (S.D.); **MAIÀ DE MONTCAL** (S.D.); **SANT MIQUEL DE CAMPMAJOR** (1883); **BRIOF**; **FALGONS**; **SANT MARTÍ DE CAMPMAJOR**; **VENTAJOL** (TOTS QUATRE AL TERME MUNICIPAL DE SANT MIQUEL DE CAMPMAJOR) (1883).
- PELL I ALBERT, PERE** (CADAQUÉS, 1845). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1866). EL 1881 VA FER UN PROJECTE DE CAIRE ARQUITECTONIC PER A L'AJUNTAMENT DE CASSA DE LA SELVA.
- POCH I PUIG, AGUSTÍ** (FORNELLS DE LA SELVA, 1834). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE TARRAGONA (1863). RESIDENT A GIRONA. DURANT LA DÈCADA DE 1880 VA COPIAR DIVERSOS PLÀNOLS DEL CANAL DEL TER A LA ZONA DE COLOMERS (ACA). PLÀNOL PARCEL·LARI: **PALAU-SACOSTA** (1866).
- POU, Ferran**. Agrimensor resident a la vila de Peralada. Autor, juntament amb Pere Gatus, de l'*Apeo de Pontós* (1853), i amb Josep Torrà, de l'*Apeo del término del pueblo de Juanetas* (1860), *Apeo del término de San Lorenzo de la Muga* (1861) i *Apeo del término de Boadella* (1862).
- PUIG I FORNT, FRANCESC X.** (GIRONA, 1844). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1866).
- PUIG I GUINART, Bartomeu** (Alp). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1873). Actiu a Puigcerdà entre 1882 i 1901
- PUIG I MIRÓ, Josep** (Sant Pere de Rodes, el Port de la Selva). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1872).
- PUIG I POCH, Pere** (Corçà). Mestre d'obres i agrimensor per la RABASF (1836). Actiu a Barcelona el 1846. El 1855 era tècnic municipal de l'Ajuntament de Badalona.
- PUIG I SAGUER, Francesc de Paula**. Mestre d'obres, actiu a Figueres entre 1870 i 1898. Coautor del plànol parcel·lari de **la Jonquera** (1883), juntament amb Joan Jordi.
- PUIG I SAIS, JOSEP** (¿ - LA BISBAL D'EMPORDÀ, 1896). MESTRE D'OBRES, ACTIU A LA BISBAL L'ANY 1881. EL *DIARIO DE GERONA* (20-V-1896) S'HI REFEREIX COM A CONEGUT AGRIMENSOR. AUTOR DEL *PLANO DEL MOLINO DE JAFRA Y TERRENO CONTIGUO PROPIO DEL EXCELENTÍSIMO SEÑOR MARQUÉS DE SENTMENAT* (1852) (ACA).
- PUIGVERT, AGUSTÍ**. AGRIMENSOR RESIDENT A GIRONA. EL 30 DE JUNY DE 1857 VA PRESENTAR A L'AJUNTAMENT D'ARBÚCIES UNA PROPOSTA DE CONTRACTE PER TAL D'AIXECAR EL PLÀNOL PARCEL·LARI DEL TERME. PLÀNOL PARCEL·LARI DE **LLÍVIA** (1849).
- PUMAROLA I BRUGAT, MIQUEL** (SANT JORDI DESVALLS, 1841 - POST 1905). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE BARCELONA (1862). ACTIU A FIGUERES EL 1890-91

- I 1898. COAUTOR D'UN PLÀNOL DEL *MANSO ORRI* DE SALES DE LLIERCA (1905). PLÀNOLS PARCEL·LARIS: **MADREMANYA** (1864); **BELL-LLOC**; **ROMANYÀ DE LA SELVA**; **SOLIUS** (TOTS TRES AL TERME MUNICIPAL DE SANTA CRISTINA D'ARO) (1881); **SANTA CRISTINA D'ARO** [1881].
- RIBERAS i TRÈMOLS, Josep** (Cadaqués, 1850). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1868).
- RODRÍGUEZ, Manuel María**. Agrimensor. Catedràtic de matemàtiques de l'Institut de Figueres i llicenciat en ciències.
- ROMAÑACH i BERTE, Josep** (Roses, 1850). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1873). Proposat per l'Ajuntament de Roses per tal d'aixecar el plànol del cementiri de Roses (1878). Mesurament del Mas Buscà (Roses), el 1879.
- RONSAI i SANS, PRUDENCI** (SANT FELIU DE GUIXOLS, 1841). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1866).
- RUIZ i DE MARCILLO, Ildelfons** (Girona, 1843). Agrimensor per l'Institut de Girona (1868).
- SAGRERA i PIJOAN, Sebastià** (Esclanyà, Begur, 1834). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1871).
- SALA i BARÓ, ANTONI** (VENTALLÓ, 1844). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1867).
- SALA i FÀBREGAS, JOAN** (LLORET DE MAR, CA. 1845). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1865).
- SOLDEVILA i BUIXANA, Esteve** (Sant Joan de les Abadesses, 1832). Agrimensor i aparellador per l'ABAB (1864).
- SOLER i POCH, Pere** (Banyoles). Agrimensor "de Reial Ordre". Actiu a Banyoles el 1864. Autor del *Plano topográfico del manso llamado Bagur* (1857). Autor de llibres de mesura de terres: *Amillaramiento de Beuda siguiendo la medición y clasificación de las tierras* (1866) i *Massanet de Cabreñs y su partido* (1867).
- SOLER i ROS, TOMÀS** (Garriguella, 1837). Agrimensor i aparellador per l'ABAB (1863).
- SUNYER i CANALS, Joaquim** (Fornells de la Selva, ca 1844). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1864). Durant el curs 1866-67 va ser professor de l'Institut de Girona on impartí les assignatures: «Topografía y su dibujo» i «Nociones teórico prácticas de Agricultura». Resident a Fornells de la Selva el 1879. Plànols parcel·laris: **Rupià** (1865); **Vulpellac** (1879).
- SUREDA i DEULOVOL, Martí** (l'Escala, 1822 – Girona, 1890). Arquitecte titulat el 1846. Arquitecte municipal de Girona (1847-1859) i provincial (1859-1875). Membre de la Comissió d'Estadística de Barcelona i de la Diputació de Girona. Primer projecte d'eixample de la ciutat (1868). Urbanitzà diversos carrers de Girona i a la província i féu els eixamples de Palamós, Lloret de Mar, Vilobí d'Onyar (1861) i Castelló d'Empúries (1867). Projectà les Voltes de la Bisbal (1854-1860) i la plaça de Sant Agustí de Girona (1855-1864). Plànols parcel·laris: Premià de Mar (1849) i Teià (1849).
- TAULER i SAGRERA, JOSEP**. MESTRE D'OBRES I AGRIMENSOR. ACTIU L'ANY 1881. AUTOR DEL *LIBRO DE APEO DEL PUEBLO DE AGULLANA* (1859). PLÀNOLS PARCEL·LARIS: **GRANOLLERS DE ROCACORBA** (SANT MARTÍ DE LLÉMENA) (1854); **AGULLANA** (1859).
- TEIXIDOR i TREMOLEDA, Càstul** (Torroella de Montgrí, ca. 1848). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1867).

- TERRÉS i GIBERT, EUSEBI** (VILANOVA DE LA MUGA, 1848). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1866).
- TORRÀ, Josep** (Cabanelles). Agrimensor, coautor, amb Ferran Pou, de l'*Apeo del término del pueblo de Juanetas* (1860), *Apeo del término de San Lorenzo de la Muga* (1861) i *Apeo del término de Boadella* (1862). Coautor del plànol parcel·lari de **Batet** (Olot) (1857).
- TORRÀ i PUIG, Josep** (Cabanelles, 1851). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1868). El 1893 té un accident de carro; residia a Lledó.
- TORRAS i SALELLA, Narcís** (Figueres). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1873).
- TRAITER i COLOMER, Esteve** (Figueres, 1857). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1880). Actiu a Figueres el 1890-91 i 1898.
- TUBERT, Eduard**. Agrimensor. Actiu a Figueres el 1872.
- VANDRELL i PLANA, Jacint** (Girona, 1850). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1868).
- VERAY i CLARÀ, Francesc** (Girona, ca 1839). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1861).
- VILA i BERNADAS, Fulgenci** (Talaixà). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1870).
- VILANOVA i VEHÍ, Modest** (Calonge). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1873). Actiu a Figueres el 1878. Autor del *Plano demostrativo de la situación del salto que D. Eduardo Torrallas posee en la villa de Ripoll* (1877).
- VILAR i FERRER, Andreu** (Calonge, 1841). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1863).
- VILAR i FERRER, Pere** (Calonge, 1843). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1863).
- VILAR i FERRER, Rafael** (Calonge, ca. 1834). Agrimensor per l'Institut de Figueres (1861).
- VIOLA i PUJOL, FRANCESC** (GIRONA, 1840). AGRIMENSOR PER L'INSTITUT DE FIGUERES (1864).

Abreviatures

Arxiu de la Corona d'Aragó: ACA

Acadèmia Provincial de Belles Arts de Barcelona: ABAB

Real Academia de Bellas Artes de San Fernando: RABASF